

22110339

WELSH A1 – STANDARD LEVEL – PAPER 1
GALLOIS A1 – NIVEAU MOYEN – ÉPREUVE 1
GALÉS A1 – NIVEL MEDIO – PRUEBA 1

Wednesday 11 May 2011 (morning)
Mercredi 11 mai 2011 (matin)
Miércoles 11 de mayo de 2011 (mañana)

1 hour 30 minutes / 1 heure 30 minutes / 1 hora 30 minutos

INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a commentary on one passage only. It is not compulsory for you to respond directly to the guiding questions provided. However, you may use them if you wish.

INSTRUCTIONS DESTINÉES AUX CANDIDATS

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez un commentaire sur un seul des passages. Le commentaire ne doit pas nécessairement répondre aux questions d'orientation fournies. Vous pouvez toutefois les utiliser si vous le désirez.

INSTRUCCIONES PARA LOS ALUMNOS

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un comentario sobre un solo fragmento. No es obligatorio responder directamente a las preguntas que se ofrecen a modo de guía. Sin embargo, puede usarlas si lo desea.

Ysgrifennwch sylwadau ar **un** o'r darnau hyn:

1.

Gynnau deffrodd. Cododd ar ei heistedd. Yn y rhigol rhwng y cyrtans roedd llinell o oleuni. Lein wen. Daeth llinellau o Yeats i'w hymwybod:

*Waking he thanks the Lord that he
Has body and its stupidity.*

5 Bellach yn ei choban. Ar ei phen-ôl ar lawr. Ei choesau'n ymestyn ar hyd y carped. Ei phenelin ar ymyl y ddrôr agored. Mae dynes sy'n marw yn clirio. Hyd yn oed ben bore fel hyn. O lyfr ysgol yn llawysgrifen ei harddegau mae'n darllen:

10 *Mae yna rywbeth anhygoel am iaith, am eiriau. Y geiriau fel bachau yn cael eu taflud i'r gorffennol, i'r dyfodol, i du draw i amser. Gall geiriau gyrraedd yr haul, plymio i ddyfnderoedd y môr, sbecian i mewn i dwll-dan-grisiau calonnau pobl. Creu pethau: cymeriadau, lleoedd, bydoedd nad oeddynt yna ynghynt. Iaith ddefnyddiodd duw i greu y byd. Heb iaith ni allasai fod wedi creu dim. Bydded! meddai. A bu! Mae iaith ogyfuwch â duw. Does ryfedd yn y byd iddo alw ei fab yn "Y Gair". Mewn cenfigen, tybed?*

15 Anwesodd y llyfr cyn ei roi yn ôl yn y drôr. Pa wyneb wisgai heddiw? A fy stôr o wynebau yn mynd yn llai fel yr â'r dyddiau heibio. I be eto fyddai eisiau wyneb-plesio-pawb sy'n hongian yn gêl wrth y drws cefn yno hefo'r facintosh a'r net bag negesa a'r welintons a'r het sowestyr. Tydwi ddim wedi defnyddio'r drws ffrynt ers duw a wŷr pa bryd. Trwy'r drws ffrynt yr â nhw â fi. Yn barchus, am unwaith! I'r drws ffrynt y daeth Tom gynta rioed – drws ffrynt yr hen gartre – ac o'i ôl dwi'n cofio aderyn du pigfelen ei gân yn wreichion hyd bobman o'i big eirias lliw yr haul.

20 Dwi am fynd allan drwy'r drws ffrynt heddiw yn fy wyneb go iawn. Ac yn ddi-dderbyn-wyneb. Gadawodd y drws ar agor led y pen. Nid oedd cau am gael lle yn ei bywyd heddiw.

Gwisgodd y facintosh amdani a'r welintons a'r het sowestyr. Nid nad oedd ots ganddi bellach beth oedd pobl yn ei feddwl am ei gwisg gan nad oedd hyn mwyach yn bwysig – roedd hi wedi symud y misoedd diwethaf o'r allanol i'r mewnol – a gafaelodd yn ei bag rhwyd.

25 *Mae'n well i fi brynu torth, meddai yn uchel wrth y tŷ gwag.*

Cerddodd am allan drwy'r drws ffrynt. Mi roedd hi'n teimlo'n eitha da, mymryn o boen yn ystod y nos ond dim nad oedd dwy bilsen wedi ei dawelu mewn chwinciad; peth sictod, bore 'ma, pilsen arall ac fe gliriodd. Roedd y doctoriaid yn eirwir – *mi ofalwn ni am betha*. Tarodd rosyn yn ysgafn â'i llaw ar lwybr yr ardd a chwalodd y blodyn yn dalpiau o betalau, rhai gwynion gyda gwythi tenau pinc yn ymdreiddio drwyddynt. Cododd betal a'i byseddu. Ei melfed, meddal. Gollyngodd hi i droelli yn yr aer. Ond roedd hi'n rhy drom i droelli. Disgyn a wnaeth.

Ymlaen â hi ar hyd y llwybr concriid ac i lawr y tair gris at y giât. Wrth agor y giât daeth i'w meddwl fod hwn yn mynd i fod yn ddiwrnod da. Yn ei llaw chwifiai'r bag rhwyd yn gyforiog o aer a golau.

35 *'Da chi ar y mend? meddai Edgar-O y becar wrthi.*

Go brin, meddai, ond dwi'n cael bwyta'r petha anghywir i gyd weli di fel bara gwyn yn lle bara brown. A mi ro i fenyn go iawn ar y dafell a jam bricyll llawn siwgwr. Popeth gwaharddedig yldi!

40 *Ma gynno chi archwaeth felly?*

Withia! Ond y pleser ydy cal prynu'r dorth ac ogla bara ffresh. Ma gen ti fara da.

Well na'r hen Pepco 'na!

Well o'r hannar! A ma gen i ymwelydd heddiw. Geith o brofi dy fara di.

Rywun 'swn i yn 'i nabod?

45 *Dim os nad wyt ti'n darllan llyfra Cymraeg.*

Dwi fawr o ddarllenwr.

'Sa ti ddim yn 'i nabod o felly.

Fo?

Shht! Sicut!

50 *Rhiannon! Dwi ddim eisiau pres am y dorth heddiw.*

Rarchlod! Be sy'n bod arno ti! Cymer o!

Na! Hwyrach... a gorffennodd y frawddeg â thristwch yn ei lygaid.

Gwenodd hithau yn deall i'r dim a derbyniodd ei rodd. Rhodd a rhoddion oedd bywyd bellach nid hawl a hawliau a mynnu.

55 Ar y ffordd yn ôl i'r *Hen Dy* roedd y môr i'r chwith ohoni yn bigau mân o oleuni. Mor ffodus oedd hi, meddyliodd, o fod wedi cael byw am gyhyd o amser yng ngŵydd y môr.

Oeddod.

Sbiodd.

60 Y môr oedd yn medru dynwared holl deimladau pobl – eu llonyddwch, eu hiasau, eu gwylltineb, eu tryblith, eu heddwch, eu hangerdd, eu mynd a'u dod.

Aled Jones Williams, *Yn Hon Bu Afon Unwaith* (2008)

- Beth yn eich barn chi y mae'r awdur yn ceisio ei ddweud am deimladau Rhiannon?
- Trafodwch y delweddau a ddefnyddir a pha mor addas ac effeithiol ydynt.
- Sut y mae'r awdur yn llwyddo i ennyn cydymdeimlad y darllenydd?
- Pam yn eich barn chi yr aeth Rhiannon allan drwy ddrws y ffrynt?

2.

Difa'r Dail

- Bob Hydref mae hi'n ddefod:
casglwn y crinddail brau yn bentyrrau twt
i ryw gilcyn o'r ardd, cyn i'r goelcerth
ddifa eu gwywdra i gyd;
5 hel oriau'r hafau ynghyd
i'w cynnau cyn y gaeaf.
- Er bod y bore bach
yn wyntog, fe'u casglwn yn bentwr
cryno, a rhown y dail crin
10 ar dân i gyd, fel y bydd i'w hysbrydion godi,
yn rhith mwg y goelcerth, ymhell
uwchlaw i'r awyr;
gwyliwn y tân yn rhyddhau eu heneidiau yn ôl
i darddle'u byd o wyrddlas
15 nes mygu'n ddim, cans mae gan ddail
y coed, hyd yn oed, eneidiau.
- Wedi defod y difa,
ac ar ôl i angerdd y gwres
losgi'r dail a wasgarwyd oll
20 o gwr i gwr gan y gwynt,
nid oes dim ond marwydos y domen
yn aros; ein holl oriau
treuliedig yn bentwr o ludw;
llwch du ein holl echdoe ni.
- 25 Fel hyn o hyd fe lanhawn,
yn nhân yr hen wanwynau,
ein dyddiau o angau'r dail;
fel hyn, wrth i'r tân gyflawni
puredigaeth llygredigaeth y dail,
30 y glanhawn hen gelain o haf,
ac y clywn gan yfory amgenach yng nghlindarddach y dail.
- Ond pan fydd y gwanwyn eto yn deffro i'r dydd,
a'r dail yn blaguro eto ar ôl marw'n grin,
bydd hydrefau a hafau a fu,
35 gaeafau a gwanwynau ein heinioes,
yn dychwelyd o hyd yn rhith dail;
ac fel ysbrydion, bydd atgofion am y dyddiau gynt
yn dod yn ôl, i'w dadeni eilwaith
yn rhith y dail a ddifawyd gan y goelcerth dân.

Alan Llwyd, *Ffarwelio â Chanrif* (2000)

- Trafodwch ddefnydd y bardd o ddelweddau yn y gerdd hon a pha mor addas ac effeithiol ydynt.
  - Beth yn eich barn chi y ceisia'r bardd ei ddweud wrth y darllynydd yn y pennill olaf?
  - Pa effaith a gafodd y gerdd arnoch a pha elfennau arbennig yn y gerdd a lwyddodd i greu'r effaith honno?
-